

השפעת המגדר כמשתנה משנה (modifier) על הקשר שבין תוצאות השאלון לאבחון עצירות (Rome IV) ובין תוצאות שאלון איכות החיים (PAC-QOL)

נעם לוי MScPT¹, מיכל כץ לוירר PhD²

1 מכבי שירותי בריאות

2 אוניברסיטת תל אביב

תקציר

רקע: עצירות היא תופעה שכיחה הפוגעת באיכות החיים. אבחון מאפשר טיפול מותאם לכל מטופל. אבחון מטופל כסובל מעצירות נעשה כיום על פי קריטריון Rome, שגובש בידי מומחים בתחום. שאלון איכות החיים (PAC-QOL) משלים את התמונה הקלינית אצל מטופלים הסובלים מעצירות. מכיוון שהשאלונים תוקפו במדגם ש-90% מהמשתתפים בו הם נשים, ומאחר שקיימים הבדלים פיזיולוגיים, התנהגותיים וחברתיים מגדריים הקשורים בעצירות, יש מקום לבחון את תוקף השאלונים לפי מגדר.

מטרות: מטרת המחקר העיקרית היא לבחון את ההשפעה המשנה (Modification effect) של מגדר על הקשר בין עצירות על פי קריטריון Rome לאיכות החיים.

שיטות: אנשים מגיל 18 שנה, המטופלים במכון פיזיותרפיה של מכבי שירותי בריאות, התבקשו למלא שני שאלונים: קריטריון Rome IV ושאלון Patient Assessment of Constipation Quality of Life (PAC-QOL) בפגישה אחת.

תוצאות: השתתפו 112 אנשים, מהם 58 נשים (52%). נמצא הבדל מובהק סטטיסטית בשיעור ההימצאות של עצירות לפי מגדר; שיעור ההימצאות בנשים גבוה פי 2.9 מבגברים. אצל שבעה מבין שמונת הגברים עם עצירות נמצאה אחידות במרכיבי הקריטריון לאבחון עצירות, בעוד אצל הנשים עם עצירות לא נמצא שילוב שכיח של מרכיבים לאבחון עצירות. בניית הקשר שבין מרכיבי הקריטריון לסעיפי שאלון PAC-QOL לפי מגדר, נמצא כי בקרב נשים, קיים מתאם חיובי בינוני בעוצמתו בין כל מרכיבי הקריטריון ובין מאפייני איכות

החיים. לעומת זאת, אצל גברים, בחלק מהמרכיבים לא נמצא כלל קשר, ואם נמצא קשר שכזה, עוצמתו הייתה חלשה עד בינונית; עוד נמצא כי הקשר שתואר אצל גברים חלש במובהק מן הקשר שנמצא אצל נשים.

מסקנות: מן הממצאים עולה ספק באשר לתוקף של קריטריוני Rome IV ושל שאלון PAC-QOL. בשל ספק זה ייתכן שניתן לראות בכלים אלו כתקפים לנשים בלבד.

מילות מפתח: עצירות, מגדר, קריטריון Rome IV, שאלון, איכות חיים, תוקף

המחקר קיבל את אישורן של ועדת הלסינקי של מכבי שירותי בריאות ושל ועדת האתיקה של אוניברסיטת תל אביב. מקור המימון: מלגת העמותה לקידום הפיזיותרפיה.